

ROZHOVOR: „Hlavní rozdíl mezi tím, co umění je, a co není, je v pochopení materiálu... když jsou věci poctivé, je to umění.“ říká kamnář-keramik Vít Pešek

Je přesvědčen, že kamnář je nositel kultury

Žítí má umění

ZUZANA GAŠAJOVÁ

Zalčice - V klášteře v Českém Krumlově, v místech, kteří pamětníci dob předrevolučních znají jako výtvarné oddělení českokrumlovské Lidové školy umění, stojí troje historická kachlová kamna. Jedna barokní, jedna empírová a jedna biedermeierová. Vyrobil a postavil je Vít Pešek (88) ze Zalčic s kolegou Liborem Soukupem z Jindřichova Hradce, pouze kachle k těm barokním jsou z dílny Vítova tatínka, českokrumlovského architekta Petra Peška, mimo jiné spolusaotora keramického modelu Českého Krumlova, jenž je k vidění v Regionálním muzeu. „Ke keramice a ke kachlovým kamnům jsem se dostal právě přes tátu,“ říká Vít Pešek, kamnář a keramik. Vždycky jsem mluvil a dělal jsem výtvarné věci, ale zalčimla mě hlavně technika, to, jak věci fungují.

Jakou jste studoval školu?
Jsem primuslovák, technik stavěč. Keramiku jsem ani nikdy dělat nechtěl. Vždycky jsem si myslel, že budu pracovat s betonem, ocelem, sklem... Ale pak jsem začal jezdit poedhat tátovi s keramikou do Krumlova. A po revoluci jsme s bráchou založili firmu.

Po převratu ale na tom kamnářství u nás moc dobře nebylo?
Ze začátku tu nebylo vůbec nic. Žadné knížky, neexistoval ani učební obor, ani normy. Táta občas přivlel literaturu z Rakouska, tak jsem si v ní četl a podle ní jsem začal dělat. Pak byl založen Český kamnářský ústav, u toho jsme taky byli, a já se pořádně ptal na výpočty, až mi táta řekl: „Jestli chceš výpočty, tak se do nich pouš.“ Stal jsem se viceprezidentem Čechu kamnářů, specializoval jsem se na techniku a školství. Devět let jsem tenhle obor učil a napsal jsem i velkou část učebnic.

Kachle jste si taky vyráběl sám, nevozil jste je zvenku?
Novozití, ale výrobu měl na starosti hlavně brácha Martin, ten má pro keramiku jako takovou srdce, já jsem se zaměřil na design a na modelování, tedy na to, co žádný kámeník nevidí. Napřed jsme kachle vyráběli jen sami pro sebe. Pak se objevil kdosi s tím, že by je od nás koupil.

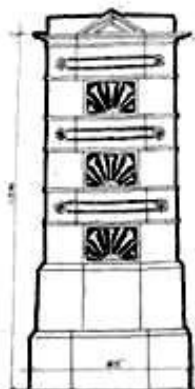
Premýšleli jsme, jestli do toho vůbec půjdeme, jestli to tak chceme. Byli jsme hrdí na to, že jsme „hašerí“. To je německé slovo, čestina pro to nemá zvláštní výraz, ta zná jenom kamnáře. Němčina má Ofensetzer, tedy stavěč kamen, a Hašner, to je keramik-kamnář. Rozhodli jsme se, že to zvládneme, a rozjeli jsme to ve velkém, z ruční technologie jsme přešli na lití, od gotiky a renesance jsme vystrídali všechny technologie až po ty nejmodernější. Já se ale dostal do fáze, kdy už jsem nemohl dál. Jsem introvert, brácha extrovert, a dokud jsme firmu budovali, dobře jsme se doplňovali. Ale jakmile se to uzavřelo, jednoho dne jsem se vzbudil a řekl jsem si, že z firmy odejdu, že mě to ničí a nenapíná. Šel jsem na vlastní nohy, Martin má z firmy vyplácení a dnes vyrábí komponenty kamen na zakázku kamnářům.

Takže jste zůstal hašerem, kamnářem-keramikem...
Ano, zůdl jsem si cestu, kdy si kamna sám nakreslím a povětrím si sám ručně vyrobím i kachle. Teď mám k ruce kolegu, Libora Soukupa z Jindřichova Hradce, svého studenta z rekvallfikace.

„Táta vždycky říkal: Uvědomte si, že kamnář je nositel kultury. My byli tenkrát s bráchou puberťáci a smáli jsme se tomu, ale čím jsem starší, tím víc vidím, jak obrovskou měl pravdu.“

Jde vůbec ve vašem oboru o dědit umění od rodiny?
Myslím, že moc ne. Ve starých designech je umění neoddelitelně zakomponované. Když chce člověk něco vyrobit a drží se metod výroby, nemůže udělat chybu. I když by nechtěl, dělá umění. Ale myslím si, že umění se dá dělat i dneska, starými i novými technologiemi. Vadi mi, když někdo dělá tak, že přijde zakázník, řekne: „Já chci tohle“ a kamnář jde a udělá to. Takhle by se řemeslo dělat nemělo. Kamna jsou součástí domu a majitele přetřív. Budou mít vliv na několik generací.

Táta vždycky říkal: Uvědomte si, že kamnář je nositel

NÁVHRY REALIZOVANÝCH KLÁŠTERNÍCH KAMEN (súmek vpravo) od Vítova tatínka Petra Peška, českokrumlovského architekta.
Foto: Deník/Zuzana Gašajová

kultury. My byli s bráchou tenkrát puberťáci a smáli jsme se tomu, ale čím jsem starší, tím víc vidím, jak obrovskou měl pravdu.

Jak vy sám pro sebe umění definujete?
Čítím to tak, že hlavní rozdíl mezi tím, co umění je, a co není, je rozdíl v pochopení materiálu. Přírodních bych to k otázce, proč vlastně dneska máme památkovou péči a proč dřív nebyla. Proč si dneska myslíme, že od secese

„Oheň bude ochotna nás hřítat jen tehdy, pokud bude sám spokojený – a spokojený bude jen ve chvíli, kdy my akceptujeme jeho vlastní pravidla, tedy fyziku, mám-li to říct materialisticky.“

dál do historie do bylo umění a dneska už ho nehledáme nebo ho těžko nacházíme. Je to proto, že se začalo škít. Když tehdy změnili styl, nezměnili kvalitu. Změnili design, ale kvalita do toho vložena, jak v myšlenkách, tedy po duchovní stránce, tak po stránce zpracování tam zůstala, styl se mohl vyměnit a nebojto

Z VLASTNORUČNĚ VYROBĚNÝCH KACHLŮ postavil Vít Pešek (vpravo) s kolegou Liborem Soukupem z Jindřichova Hradce repliku stěnové oheň bých biedermeierových kamen v rekonstruovaném klášteře v Českém Krumlově. Foto: archiv Vít Peška

Vít Pešek

- je mu 88 let
- narodil se v Praze, od pěti do devíti let žil v Českém Krumlově, pak v Praze, Č. Budějovicích a znovu v Č. Krumlově, dnes žije v Zalčicích na českokrumlovsku
- je zakládajícím členem a prvním viceprezidentem Čechu kamnářů České republiky
- spoluzakládá učební obor kamnář v Opatřově a vyačoval kamnářství v Opatřově a Nové Břizce
- je autorem několika kamnářských učebnic
- je soudním znalecem v oboru individuální topota

na škodu. Znětému designu vlastně došlo k obchacení. Když se dneska po obchodech podíváte, co nabízejí stavební firmy a architekti, všechno to většinou vypadá hezky, ale je to z plastu. Je to okradené o materiálové i duchovní kvality. Vyrábí se to v tiskových sáčcích, takže v tom chybí člověk. A pak to nějakéonic přestane fungovat, což se dřív nestávalo. Vypadá to banálně, ale když jsou věci poctivé, je to umění. To ale není všechno.

Punc umění výrobek dostává až v okamžiku, kdy se do něj vnese individuální myšlenka a duchovnost. Když se do něj vloží víc, než jen „on si to ode mě koupil a já z toho mám prachy“. Tam už se můžeme bavít o umění. I když já bych na to, že dělám výtvarné umění, byl opatrný. Dělat hlavně řemeslo – snad bych řekl umělecké řemeslo. Uměleckých kovářů je spousta, uměleckého kamnáře jsem ale ještě neviděl. Ale do této kategorie bych se zařadit mohl.

Umění, třeba obraz, obohacuje člověka na duchovní stránce, ale sám o sobě nic nepřináší. Totéž hudba, je krásná, člověka povznese, ale jakmile domí, nic z ní není. Tady, v našem řemesle, se

SÁDROVÝ, RUČNĚ VYROBĚNÝ MODEL KACHLE pro repliku kamen, ze kterých se zachovala jen jedna oprýskaná kachle a mělo, tole stěnová. Foto: Deník/Zuzana Gašajová

smouhli tu, že člověk přijde a řekne: „To je nádherná! A ono to funguje! A funguje to několik generací! A nezastárne to!“ Běhá mi mrst po zádech, když o tom takto přemýšlím. Tohle všechno při práci cítím.

„Myslím si, že to je kumšt, pracovat s ohněm tak, aby byl spokojený. To se nedá prodat, není to vidět, ale vnitřní umění v tom nacházím.“

A pak je tu ještě jedna fantastická věc, která se strážně těžko sděluje, je pro mě velmi interní oheň, život, který nám „slouží“ – což je termín, který nerad používám, spíše bych řekl, že je ochoten tam být a je ochoten nás hřítat. A to jen tehdy, když je sám spokojený – a spokojený bude jen ve chvíli, kdy my akceptujeme jeho vlastní pravidla. Když to řeknu materialisticky, tak fyziku. Když se mě

studenti ptají, jak bych řešil nějaký problém, chciťi pak vědět, jak jsem na to přišel. A já jim odpovím, že si představím, že jsem ten oheň a že to udělám tak, aby se mi to co nejvíce líbilo. Do kamen totiž někdo nevidí a každá kamna jsou jiná, musíme je vymyslet tak, aby všechno fungovalo, jak má. Projedáme stavební konstrukce, aby se to nemuselo složitě ovládat... To jsou věci, které by se do umění taky daly začlenit. Myslím si, že to je kumšt, s ohněm pracovat tak, aby byl spokojený. To se nedá prodat, není to vidět, ale vnitřní umění v tom nacházím.

To se mi přenáší i dál do keramiky, kterou jsem na začátku ani moc nemusel. Čím jsem starší, tím víc jí přicházím na chuť. Keramika je svébytná, je to bytost, persona, která má svoje potřeby, a když je člověk akceptuje, rozkvetne mu pod rukama. Znásilná osoba taky nikdy není krásná a tady je to vidět ze všech stran. V keramice jsou navíc všechny živly, oheň, voda, země... Je v ní obsažena celá příroda.

VÍT PEŠEK VE SVĚ DĚLNĚ V ZALČICÍCH sám s kolegou vyráběl z kamnářské hmoty jednotlivé kachle. Ještě nemá pec, a tak je k vyplnění převážil do Brna k bratrovi, ze kterého před několika lety odešel, aby se mohl vydat vlastní cestou. Foto: Deník/Zuzana Gašajová